VNS 6/2016 VP

Kirkon Ulkomaanavun kirjallinen lausunto ulkoasiainvaliokunnalle 12.10.2016

Kirkon Ulkomaanapu kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta VSN 6/2016 vp Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko.

1. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko – paperilla kaunis, entä toimeenpano?

Uusi ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on erittäin laaja ja kattava. Se nostaa hyvin esille maailmanlaajuiset kehityssuunnat, kehityksen epätasaisen kohdistumisen, yhteiskuntien polarisoitumisen, sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden erottamattomuuden sekä sen että Suomi ei ole maailmanlaajuisen muutoksen ulkopuolella. Selonteon kattama aikajänne ylittää hallituskauden ja ulottuu 2020-luvun puoliväliin, mikä takaa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa tarvittavan pitkäjänteisyyden. Selonteon päämäärät, tavoitteet ja sen 15 painopistettä vastaavat hyvin tulevaisuuden ulko- ja turvallisuuspoliittisiin haasteisiin.

Selonteossa todetaan kehityspolitiikan olevan tärkeä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Painopisteissä linjataan tarve vahvistaa toimia muuttoliikkeen perussyiden ja hauraiden valtioiden osalta kohdentamalla muun muassa humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön tukea erityisesti pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden lähtömaihin rauhan ja turvallisuuden, ihmisoikeuksien ja toimeentulomahdollisuuksien vahvistamiseksi. Lisäksi todetaan, että YK:n jäsenvaltioiden hyväksymä kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 luo kansainvälisen tavoitteiston monien maailmanlaajuisten uhkien ja haasteiden käsittelylle.

Selonteko korostaa konfliktien ennaltaehkäisyssä ja ratkaisupyrkimyksissä diplomatian ja kansainvälisten ja uskontojen välisten dialogiprosessien merkitystä ja toteaa rauhanvälityksen ja dialogien olevan Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistuva painopiste.

Selonteossa tunnustetaan myös ei-valtiollisten toimijoiden kuten kansalaisjärjestöjen ja säätiöiden tärkeä rooli ja kumppanuus hallitusten kanssa. Tavoitteena on tiivistää yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan ja yksityissektorin kanssa, mikä on kannatettavaa.

Kirkon Ulkomaanapu yhtyy selonteon ulko- ja turvallisuuspoliittiseen toimintaympäristöanalyysiin ja tukee linjattuja päämääriä, tavoitteita ja painopisteitä. Niiden ja hallituksen toimien välillä on kuitenkin iso ristiriita.

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko linjaa painopistealueekseen vahvistaa toimia muuttoliikkeen perussyiden ja hauraiden valtioiden osalta. Näihin on tarkoitus vastata humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön keinoin. Samanaikaisesti hallitus on leikannut lähes puolet varsinaisesta kehitysyhteistyöstä, eikä määrärahojen noin 0.4 prosentin bruttokansantulo-osuuden arvioida nousevan hallituskauden aikana. Tämä herättääkin kysymyksen siitä, miten hallituksen toimet ja politiikan linjaukset tukevat selonteon tavoitteita. Entä miten selonteon toimeenpano voidaan taata.

2. Panostus Suomen vahvuuksiin

Koska Suomen resurssit ovat rajalliset eivätkä ne valitettavasti riitä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon linjausten monipuoliseen toteuttamiseen, prioriteetteja on etsittävä ja ne on rakennettava olemassa olevien vahvuuksien päälle.

Suomi on ollut merkittävä edelläkävijä rauhan, ihmisoikeuksien demokratian, naisten ja tyttöjen aseman, koulutuksen ja toimeentulon edistäjänä, jotka kaikki ovat äärimmäisen tärkeitä turvallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta. Ne ovat myös keinoja puuttua muuttoliikkeen perussyihin ja vahvistaa hauraita valtioita.

2.1 Rauhanvälitys

Rauhanvälitys on luonteva valinta Suomen painopistealueeksi ja on tärkeää, että työ on pitkäjänteistä ja tavoitteet asetetaan korkealle

Suomen Ulkoministeriön on viimeisten vuosien ajan panostanut rauhanvälitykseen ja etsinyt itselleen sopivia prioriteettikohteita. Kirkon Ulkomaanapu näkee naisten (UN SCR 1325), nuorten (UN SCR 2250), uskonnollisten ja perinteisten toimijoiden korostamisen osana pitkäjänteistä ja kestävää rauhantyötä. Kestävän rauhan aikaansaamiseksi paikalliset toimijat on otettava mukaan rauhanprosessien kaikkiin vaiheisiin.

Kehittäessään kansallisen dialogi- ja rauhanvälityskapasiteetin rakentamista, Suomen on syytä tukea suomalaisia henkilöitä ja suomalaisia toimijoita kansainvälisellä kentällä. Tässä yhteydessä myös kansainvälisten toimijoiden, kuten YK:n ja EU:n rauhanvälitäyskykyjen vahvistaminen on luontevaa.

Uskonnollisten toimijoiden tukeminen rauhanvälityksessä hyvänä esimerkkinä erikoistumisesta

Suomi on nostanut eri yhteyksissä esiin uskonnollisten toimijoiden tärkeää roolia konfliktitilanteissa. Suomi on ministeritasolla kuten myöskin tässä selonteossa nostanut esiin muslimimaailman ja lännen väliseen dialogin.

Tähän työhön Suomella on hyviä työkaluja, kuten Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkosto. Erittäin pienellä panostuksella (540 000€/ vuosi kansalaisjärjestötukea ja henkilöpanostus Ulkoministeriöön; POL-50) Suomi painii kokoaan suurempien joukossa. Suurlähettiläs Pekka Metsoa pyydetään laajalti puhumaan ja alustamaan kansainvälisesti, Suomen ja Yhdysvaltain suhteet ovat tiivistyneet uskonnon ja diplomatian saralla

Panostaminen tiettyihin konflikteihin ja oman lisäarvon löytäminen niissä ovat ensiarvoisen tärkeitä tuloksia haettaessa

Esimerkit Somaliasta ja Keski-Afrikan tasavallasta osoittavat, että tiettyihin konflikteihin panostaminen ja lisäarvon löytäminen tuottavat tuloksia.

Pitkäjänteinen työ, jota erityisesti erityisedustaja Haavisto on tehnyt Eritrean suhteen, tuottaa myöskin tulosta. Pienen valtion etuna on valtion ja kolmannen sektorin tiivis yhteistyö, jota erityisesti Eritrea-työssä on voitu hyödyntää.

2.2 Muuttoliikkeen perussyihin puuttuminen

Suurinta taakkaa pakolaisista kantavat köyhät ja konfliktiherkät alueet. Määrällisesti suurin osa pakolaisista on nuoria. Hätäavun tarpeessa olevia ihmisiä on autettava, mutta samalla on myös puututtava entistä tehokkaammin pakolaisuuden perussyihin. Pakolais- ja muuttovirtaliikkeen syyt ovat erilaisia lähtömaista riippuen. Sotaa käyvissä tai konfliktimaissa pakolaisuuden perussyihin voidaan puuttua rauhantyöllä. Mutta pommitusten sijaan esimerkiksi huonoa hallintoa pakenevien tilanteeseen on eri ratkaisut. Näiden maiden tilanteeseen voidaan puuttua normaalin kehitysyhteistyön keinoin. Esimerkiksi Eritreassa, jonka kontribuutio Välimeren pakolaisuuteen on merkittävä, pitäisi pyrkiä auttamaan nuoria pääsemään opiskelemaan ja töihin.

Maailmassa on tämän vuosikymmenen kuluessa yli miljardi nuorta, jotka pyrkivät siirtymään työelämään. Nuorten ammatillisen koulutuksen kehittäminen kehittyvissä maissa on kiireellinen tehtävä. Ilman koulutusta

ja ammatillisia valmiuksia nuorten tulevaisuus on näköalaton ja voi johtaa pakolaisuuden lisäksi jopa ääriliikkeisiin liittymiseen.

Suomen koulutusjärjestelmän onnistumiset, erityisesti ammatillinen koulutusosaaminen, tarjoavat malleja, joita Suomi ja suomalaiset järjestöt voisivat vahvemmin tarjota kehityskysymysten ratkaisuun globaalisti.

Opettajankoulutuksen tarve on suurta. Tässä jos missä Suomella on osaamista. Oppimistulosten parantumisen kannalta opettajan ammattitaito on tärkein yksittäinen tekijä. Monet kehittyvät maat tarvitsevat tukea koulutusjärjestelmän kehittämiseen.

Turvapaikanhakijoiden tukeminen

Kestävän ratkaisun aikaansaamiseksi pakolais- ja muuttovirtaliikkeen perussyihin panostaminen on oleellista. Lähtömaiden ongelmien ratkaisu vaatii kuitenkin aikaa. Siksi selonteossa tulisi myös pohtia, miten turvapaikanhakijoita voitaisiin auttaa ja täten ehkäistä pakolaistilanteen turvallisuuspoliittiset vaikutukset.

Kirkon Ulkomaanavun puolesta lisätietoja antavat:
toiminnanjohtaja Jouni Hemberg, p. 050 325 9579, jouni.hemberg@kirkonulkomaanapu.fi,
rauhanverkoston päällikkö Aaro Rytkönen, p. +358 50 301 8479 aaro.rytkonen@kirkonulkomaanapu.fi
vaikuttamistyön päällikkö Katri Suomi, p. 040 6351738, katri.suomi@kirkonulkomaanapu.fi